

KISGRAFIKA

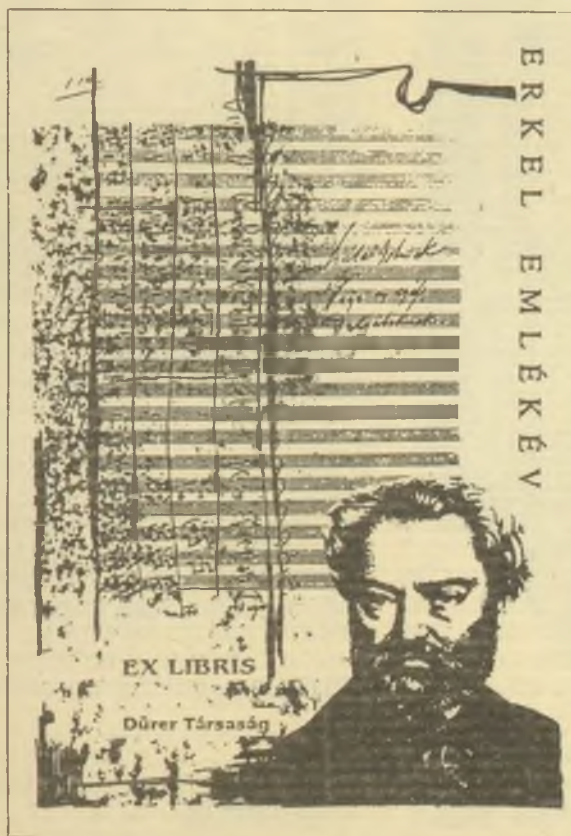
'93/4

Megjelenik egy évben négyszer
a József Attila Kulturális és Szociális Alapítvány
támogatásával

Kiadja a „Kisgrafika Barátok Köre” Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület;

Felelős kiadó: dr. Vida Klára ügyvezető titkár, szerkeszti: dr. Arató Antal,

tördelőszerkesztő: dr. Naszályi Gábor

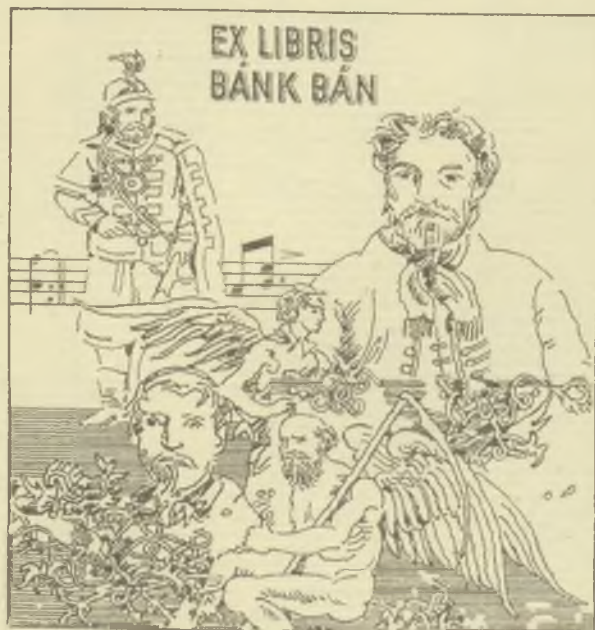

TARTALOM

Erkel Ferenc az ex libriseken
Kilencven éves az Osztrák Exlibris Társaság
Egy csipetnyi humor – Vén Zoltán grafikái
Gondolatok lapunk 32. évfolyamának zárásakor
HÍREK, SZEMLE, KÖNYVESPOLC

ERKEL FERENC AZ EX LIBRISEKEN

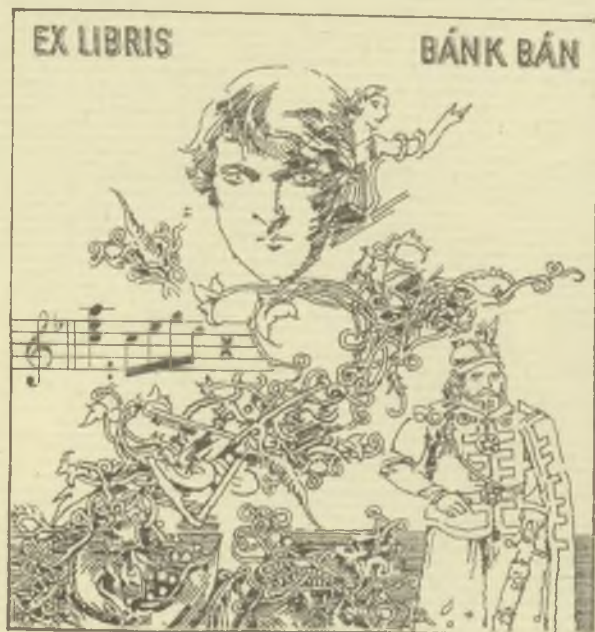
Az 1992. évi sikeres Dürer-pályázatot követően 1993-ban ismét nemzetközi kisgrafikai pályázatot hirdetett a gyulai Dürer Társaság a helyi önkormányzat és több társadalmi egyesület, alapítvány támogatásával. Ebben az évben a város híres szülöttére, Erkel Ferencre kívántak e sajátos műfajban megemlékezni, anélkül is inkább, mert 1993 Erkel-émlékév volt.

A pályázat ünnepélyes díjkiosztására és a beküldött lapokból rendezett kiállítás megnyitójára november 7-én, Erkel Ferenc születésnapján került sor a gyulai Dürer Teremben. Elsőként dr. Pócsay Gábor polgármester köszöntötte a jelenlévőket, jó érzéssel említve meg, hogy lám van olyan alkotó energia, szellemi erő az országban, a városban, amely lehetővé tette ezt a tárlatot, számos külföldi művész érdeklődését is felkeltve. (A tárlat megrendezésének kapcsán külön hangsúlyozta a

Dürer Társaság „legfiatalabb tagjának” – elnökének – Lajos Ferenc festő – és grafikusművésznek, és a társaság titkárának, Havasi Istvánnak az érdemeit.) Ezt követően dr. Dömötör János művészettörténész méltatta a bemutatott műveket, azt, hogy Erkel szellemiségének felidézésére – az ex libris tagadhatatlan műfaji kötöttségei ellenére is – milyen változatos lehetőségeket találtak az alkotók. Ez után következett az ünnepélyes díjkiosztás: első díjat nyert Sárkány Győző, másodikat (valamint az Art Today Alapítvány egyik különdíját) König Róbert, harmadikat Simo Hannula (Finnország). A zsűri ezen kívül még 12 különdíjat is kiosztott. A díjazottak: Angelo Arrigoni (Olaszország), Irene Bogo (Argentína), Fábián Irén, ifj. Feszt László, Magén István, Molnár István, Orosz István, Ovidiu Petca (Románia), Pankeszi István, Simo Margit (Románia), Ulbrich Gábor, Xantus Géza. Közülük többen sikerrel szerepeltek a Dürer-kiállításon is, úgy hogy jó esély van arra, hogy a következő pályázaton csak nőni fog a résztvevők száma. Öröndetes, hogy a romániai magyar művészek közül nyolcan is pályáztak (Kazinczy Gábor, Sárosi Csaba, Vincze László stb.). És persze öröndetes az is, hogy a gyűjtők körében ex libriseiről kevésbé ismert Sárkány Győző, Molnár István, Hornyák László, Magén István és mások is újabb ex librisekkel lepték meg a kisgrafika barátait. Ennek annál is inkább örülhetünk, mert a kiállított lapok némelyikének a színvonala – ha sok esetben még elfogultan is tekintünk az ex librisekre – aligha felelt meg a követelményeknek, a kiállítási katalógusban említett „válogató” zsűri ugyanis nem válogatott a bemutatásra kerülő alkotások között. Mindez azonban aligha von le valamit a pályázat megrendezésének az érdemeiből. A kiállítás – a művészek és a tárlatlátogatók körében egyaránt – olyan módon elevenítette fel Erkel Ferenc személyiségét, életművét, amely a szó szoros értelmében maradandó nyereségévé vált az emlékévknek, Gyula városának, s mindazoknak, akiknek a későbbiek során alkalmuk lesz a tárlatot vagy csak egy-egy pályaművet is megtekinteni.

A. A.

KILENCVEN ÉVES AZ OSZTRÁK EXLIBRIS TÁRSASÁG

Gyönyörű verőfényes időben tartotta meg az ÖEG (Österreichische Exlibris Gesellschaft) alapításának 90. évfordulóját 1993. okt. 15–17 között a meghitt, kedves hangulatú Linzben. A szervezés érdeme elsősorban a fáradhatatlan *dr. Ottmar Premstalleré*. Kevés kötött program, sok cserelhetőség – ez volt a rendezvény vezéreszméje. A magyarokat elsősorban a pécsi kör

képviselte, *Kovács József* vezetésével. Együttal a Duna-menti Népek Exlibris Találkozójának is tekintették az összejövetelt. Összesen kilencen voltunk magyarok! Rajtunk kívül német, svájci és több cseh, valamint szlovák gyűjtő is megjelent. Természetesen ott volt a soha meg nem öregedő *Izakovics* úr is Pozsonyból.

Első nap a résztvevők egy része Pettenbachba kirándult, az ottani múzeum exlibris-kiállításának megtekintésére. Másnap, szombaton vetített képes előadás volt az osztrák exlibris-művészet fejlődéséről. Szinte meglepő, hogy annak idején mennyire nem volt kapcsolat az osztrák és magyar exlibris-társaságok között. A csere helyén, a Ferdinand Merkl Kultúrházában egy kis kiállítás is reprezentálta az osztrák exlibris-művészetet. A cserék igen élénkek és színesek voltak. Ha mérnöki szemmel nézem, hogy adott idő alatt mennyi lapot lehet cserélni, kb. 35 lap/óra „cseresebesség” jött ki. Természetesen nem a mennyiség, hanem a minőség a döntő. Linzben általában igen színvonalas lapok cseréltek gazdát.

Palásthy Lajos

Leopold Feichtinger linómetszete, X3

Werner Pfeiler acélmetszete

AZ OSZTRÁK EXLIBRIS TÁRSASÁG 1903–1993

Az *ex libris* készítésének és gyűjtésének az eredete a heraldikából származik. A pompás címerrajzok és metszetek a XIX. század vége felé felkeltették a gyűjtők és grafikusok figyelmét és arra készítette őket, hogy ezen előképek alapján saját könyvjegyeket (*ex libris*eket) készítsenek. Az évszázad fordulójára számos *ex libris* készült már neves művészek keze által.

1902-ben megalapították a *Bécsi Exlibris Asztaltársaság*-ot. Meghívót küldtek szét, és a visszhang oly erős volt, hogy 1903. január 24-én megalapították az *Osztrák Exlibris Társaság*-ot, *Moritz von Weittenhiller* udvari tanácsos elnökletével. Ugyanazon év karácsonyára első kiadványukat is megjelentették. A társaság működésében a liechtensteini uralkodó herceg révén nagyszabású fejlődés következett be, *Johann von Wilczek* birodalmi gróf pedig gondoskodott arról, hogy könyveik minden igényt kielégítsenek.

1911-ben elhunyt *Moritz von Weittenhiller*, utóda *Rudolf Ritter von Höfken* lett. A társaság ekkor 250 tagot számlált, az alapítókhoz tartozott *Eugen* nagyherceg és a liechtensteini uralkodó herceg is.

A társaság a 10 éves fennállását egy kiállítással ünnepelte *Karl Franz Josef* nagyherceg fővédnöksége alatt, amelyet az Osztrák Művészeti és Ipari Múzeumban 1913. márc. 4-től április végéig mutattak be, és 22000 látogatója volt.

A világháború kitörése az egyesületi munkát is korlátozta, de az évkönyveiket mégis folyamatosan kiadták 1918-ig. 1919-ben kezdődtek a nehézségek, de még ebben az évben is megjelentettek egy jó évkönyvet. Az erőteljes toborzókampány 72 új tagot eredményezett, közöttük olyan személyiségeket, akik befolyása a további fejlődést biztosította.

1921. okt. 13-án elhunyt *Rudolf Ritter von Höfken*, utóda gróf *Paul Scapinelli-Leguigno* minisztertanácsos lett. A Társaság 20 éves évfordulóján a bécsi Művészházban jubileumi kiállítást rendeztek, két évvel később ezt szerényebb keretek között megismételték. 1923 végére a társaság anyagi helyzete újra annyira konszolidálódott, hogy ismét évkönyvet adhattak ki, a borítón első ízben fametszettel.

A következő években az *ex libris* modern megformálása, valamint az alkalmi grafika egyre nagyobb figyelmet nyert, hivatásos írók tollából a külföldi *ex libris*-művészet is közelebb került az olvasóhoz. Noha az *ex libris* gyűjtése hosszú időn át elit hobby volt, elérte máig tartó népszerűségét.

Amíg előzőleg minden társasági közleményt, beszámolót, személyi hírt az évkönyvben jelentettek meg, 1937-ben az információk gyorsítására kiadták a *Mitteilungen der Österreichischen Exlibris Gesellschaft* (ÖEG Közlemények) című tájékoztatót.

1938 tavasza fordulatot hozott: a társaságot a Birodalmi Kultúrkamara alá rendelték, az elnökség feloszlott, és *Hans Frank* festőt, grafikust nevezték ki vezetőbiztosként. Az ő közbelépésének és ügyességének köszönhetően a társaság nem oszlott fel, hanem *Wiener Exlibris Gesellschaft* elnevezéssel újra szerveződött. Sőt, egy leánytársaság, a *Gesellschaft für Zeitgenössische Grafik* (Kortárs Grafika Társasága) megalakulására is sor került 1939 októberében.

A háborús években a papírmennyiség korlátozása miatt be kellett szüntetni a *Mitteilungen* megjelentetését, és csak *Rundschreiben* (Körlevél) kiadására volt lehetőség, az évkönyveket nyomdai engedély hiánya miatt nem adhatták ki. Az egyesületi munka állandóan csökkent, bár 1944. dec. 8-án *Dr. Hans Ankwicz von Kleehoven* udvari tanácsos 17 hallgató előtt még előadást tartott. Ez volt a *Wiener Exlibris Gesellschaft* utolsó rendezvénye.

1945 nyarán már újra közösségi tevékenykedésre gondoltak, majd az Osztrák Exlibris Társaságot régi formájában ismét életre hívták. A *Közleményeket*, 1946-tól Új sorozat alcímmel jelentették meg. Ugyanezen évben újráválasztották *Paul Scapinelli-Leguignot* elnöknek, és *dr. Richard K. Donint* helyettesének. Kettős évkönyvet adnak ki, mint 36. kötetet 1945/1946-ra. A társaságnak ekkor már 400 tagja van!

Az 50 éves fennállás adott indítékot 1953. nov. 17-én egy *Az osztrák kisgrafika 50 éve* című kiállítás megrendezésére, mely nagy figyelmet keltett. Ez a jubileumi év új korszakot hozott a nemzetközi *ex libris* életbe: *Harald Pickert* szervezésében Kufsteinben megtartották az I. Európai Exlibris Kongresszust, melyen majdnem minden nyugateurópai országból voltak résztvevők. A siker oly nagy volt, hogy elhatározták a kongresszusok folyamatos megrendezését. Bécs volt a helye a VII. Európai Exlibris Kongresszusnak, mely eredményes volt, és sok új barátot szerzett az egyesületnek. Akkoriban *Hugo Balzar* mérnök volt az elnök, aki 1975 szeptemberében hirtelen elhunyt. Őt követte *dr. Gustav Dichler* professzor, aki 1992-ben bekövetkezett haláláig állt a társaság élén. 1993-óta az elnök *dr. Ottmar Premstaller*.

Dr. Ottmar Premstaller szervezte 1980-ban, Linzben a XVIII. Nemzetközi Kongresszust és a társaság 1983-as jubileumi ünnepségeit. A 90 éves jubileum tervezése és lebonyolítása az ő kezében volt.

„Visszapillantva elmondhatjuk, hogy társaságunk fejlődése pozitív volt, és a nehéz sorsúteseket kivédte. Ezért vagyunk hálásak azon kiváló személyeknek, akik az új évtizedben tudásukat és erejüket az ügy szolgálatába állítják. Velük továbbdolgozni megtisztelő feladat.”

Gertrud Slattner írását fordította
Palásthy Lajos

„EGY CSIPETNYI HUMOR”

Ezzel a címmel invitálta az érdeklődőket a FÉSZEK Művészklub Vén Zoltán grafikusművész október 12-én megnyíló kamarakiállítására. A tárlatot Tasnádi Attila műkritikus, a Nemzeti Kulturális Alap titkára nyitotta meg. Utalt arra, hogy a kisgrafikának a hazai művészetkritikában még nem valósult meg az igazi minősítése („kvalifikációja”), éppen ezért különösen figyelemre méltó Vén Zoltán kiállítása, amely látványosan bizonyítja a kisgrafika kifejezésbeli lehetőségeinek sokszínűségét, maradandó értékeit. Ami persze elválaszthatatlan Vén Zoltán korszerű, a hazai szellemi élethez, társadalomhoz kötődő, ám mégis egyetemes érvényű gondolatvilágától, mondanivalójától.

A tárlaton bemutatott kisebb vagy nagyobb méretű képgrafikák, ex librisek (régiek és újabbak) egyébként még a felületesen szemlélődők számára is meggyőzően tükrözték, hogy a „csipet humor” Vén Zoltán művészetének csak egyik megközelítési módja, a néző számára csupán az első, közvetlen befogadói attitűd. A csipet humor ugyanis csak ajtót nyit a grafikákon megjelenő valóság mélyebb rétegeinek a felfedezéséhez, ahhoz, hogy társul szegődjünk Vén Zoltánnak a világról, az emberről, a megmaradásról és elmúlásról tűnődő filozofikus töprengéseihez. Amelyek a csipet humor mellett olykor nem nélkülözik a szókimondóbb szatírákat sem, vagy máskor hűvös, tárgyilagos kívülállóként vizsgálódó és ábrázoló személyiséget sejtetnek (ld. *Euklideszi fejtörő*), ám legtöbbször mégis a művész sajátosan meghitt, gazdag érzelmvilágáról tanúskodnak. Olyan, ha úgy tetszik lírai fogantatású metszetei bizonyítják ezt, mint a *Ha a nagymamám angol királynő volna*, a *Lót exodusa* vagy az újabbak közül a *Regina Danubii*. Ez utóbbi háttérben a Budai Várat láthatjuk (régii metszet nyomán), míg a Duna innenső partján egy történelmi kosztümbe öltöztetett hölgy dús hajából fon fonalat egy óramű-szerkezet (időgép), hogy közvetlenül továbbítsa azt egy, szintén a múltat idéző régi varrógépbe – amíg a hölgy hóna alatt egy, a személyi kultuszt megszemélyesítő államférfiunkra emlékeztető alak nézi tar fejét egy tükörben... Talán nem kell folytatnom: egészen leegyszerűsítve, ez a különös hangulatú kompozíció az idő kegyetlen, visszavonhatatlan múlását, tágabb értelemben az elmúlást idézi, ám mindezt olyan meghitt, barátságos környezetben idézve fel, hogy a drámai mondanivalót (a csipetnyi humorral is elősegítve) szívesen fogadhatja el velünk. A metszet – mint minden Vén Zoltán grafika – önvizsgálódásra, szembesülésre, ám egyúttal megbéklésre is készlet.

Mint a *Király Zoltán* részére készített ex librise, amit – ha csak néhány mondat erejéig is – érdemes összevetnünk a tárlaton bemutatott másik, korábbi, Szt. György-ábrázolással. Az előbbi, nagyobb méretű rézmetszeten a lovag – nyakában vaskereszttel, pajzsán

Vén Zoltán rézmetszete, C2

csilaggal – győzedelmesen áll a lábai között leszorított sárkány felett, amely nyelvét öltve, ám mégis hűséges(?) kutya-tekintettel (nyakán lógnak a CACIB-díjak) néz fel reá. A mindenkori győző (hős?) szerepvállalásainak (helyesebben kisajátításának) metamorfózisait láthatjuk ezen a lapon, miként a *Király Zoltán* részére készített legújabb könyvjegyen is. Ott a hős lovag (parádés attributumokkal) mint a páncéljából kihízott, arctalan hentes és mészáros jelenik meg, aki immár a legyőzött sárkányból kolbászt készít, kifózi csontjait. Az egyéni képzettársítás, értelmezés lehetőségeit – mivel e kisebb méretű grafikát be tudjuk mutatni lapunkban – már az olvasóra bízom, ám szeretnék utalni arra, a bevezetőben is idézett megjegyzésre, hogy Vén Zoltán grafikái nem napi aktualitások, hanem a jelen mellett a múltra és jövőre egyaránt érvényes mondanivalójuk miatt felejthetetlenek.

MŰHELY

ROBERT ANNING BELL EX LIBRISRŐL – EGY KIÁLLÍTÁS ÜRÜGYÉN

A századforduló, a „belle époque” művészete, szel-leme napjainkban szinte újjászületik, s ez abban is megnyilvánul, hogy a jelenkori tárlatok nemcsak egy-egy akkor élt művész oeuvre-jét rekonstruálják, hanem megpróbálják felkutatni a hajdanvolt kiállítások szétszóródott anyagát is, miként azt Torinó városa teszi, az 1902-es nemzetközi művészeti kiállítás tervezt újból megnyitásával.

Akkoriban a „nagyművészetek” természetes kiegészítói voltak a „kisművészetek”. Különösen fontos szerepet töltött be az angol könyvművészet W. Morris tipográfiája, W. Crane illusztrációi és – többek között – R. A. Bell ex librisai. A eredeti tárgyi anyag, a torinói kiállításon szerepelt rajzok felkutatása ugyan ma már nehézségekbe ütközik, ám hasonló stílusú műveket, analógiákat bőségesen találunk a budapesti iparművészeti Múzeum gyűjteményében Crane-től és Belltől, nem utolsósorban Rozsnyay Kálmánnak köszönhetően.

Rozsnyay, más nevén van der Hoschke (1872–1948) író, (írói álneve Sydney Carton) színész, grafikus egy személyben, a magyar exlibris-élet egyik megteremtője. A századfordulón több évig Londonban élt, majd az angol kultúra nagykövete lett Magyarországon, és előkészítette Walter Crane 1900-as budapesti kiállítását az Iparművészeti Múzeumban, ahová több mint kétezer darabos exlibris-gyűjteménye, amely kortárs hazai és külföldi – főként angol lapokat tartalmazott –, 1903 és 1906 között került; közöttük több alkotás Robert Anning Belltől. Bell (1863–1933) szépszájú ex librisrel gyarapította az angol exlibris-kultúrát, az

1890-es évek elejétől kezdve a XX. század első évtizedéig. Korai műveit a tekintélyes angol folyóirat, a *The Studio* is reprodukálta. Rozsnyay egyik írásában arról írt, hogy neki tulajdonították a világ legszebb ex librisét, amit lord Leightonnak készített. Némely műve – viszonylag nagy méreténél fogva –, aligha tölthette be a könyvbe ragasztott ex libris igazi funkcióját, ám lehetőséget nyújtott a művésznak, hogy rajztudását megcsillogtathassa. Alkotásai a fekete-fehér ellentétére épülnek. Dekoratív hatásuk, díszítő funkciójuk van az itt-ott feltűnő címereknek is, amelyek figurális kompozíciókba ágyazva jelennek meg. A művésznak sikerült a heraldikus és figurális elemeket szervesen egymáshoz illeszteni; a motívumok sorbarendezése csupán egy a lehetőségek közül, – olykor átlós tengelyre fűzi fel őket. Bell alkotásai a vonal művészi erejét, kifejezőkészségét sugallják, – főként a keretdíszítmények, melyek általában síkszerű, lineáris folyondárok, stilizált virágok, levelek. A két dimenzió, a végtelen linearizmus diadalát mutatják a szélesebb keret-szegélyek építményei is. Olykor nagyon finoman határolják le a kompozíciót a keret két oldalán csoportosuló virágkötegek, igazi „fin de siècle” hangulatot árasztva.

Bell stílusa sok vonást megőrzött az angol prerafaelita-művészcsoporthoz tartozó alkotásainak idealisztikus, dekoratív jellegéből, amely egyébként fontos szerepet játszott a századvég stílusának kialakításában; így a leányalakok arcvonásait, a lineáris rajzzal megformált klasszikus női figurákat, és az antik művészet tisztelét. Ám – elődeihez képest – tiszta rajzolatú, idilli-

R.A. Bell rajzai (PP1)

kus lapjain az antikizáló nőalakok kevésbé akadémikusak. Finom, artisztikus vonalkompozícióit olykor a görög-római művészet szellemében fogant szimmetrikus, architektonikus keret öleli körül. Művészete illusztratív, kezét az illusztrálás szándéka vezeti. Bell gyakran megjelöli, hogy a szereplők mit jelképeznek, de előfordul, hogy pontosan le nem írható, csak sejtethető tartalmat takar az allegóriákba burkolt mondanivaló.

Próza és poétika ellentéte több alkalommal is foglalkoztatta Bellt, olykor antikizáló köntösbe bújtatva, (lásd Frederick Brown ex librise), máskor vérbeli szecessziós kompozícióba zárva, mint Jane Patterson egyik ex librisén. Ez a könyvjegy a vonalkultusz jegyében fogant. A vonal szinte önállóvá válik, és hajlékonyságával életet lehel a repdeső, lanton játszó szárnyas géniuszba, a költészet nemtőjébe, és a „földhöz ragadt” prózát megszemélyesítő, ülő, olvasó fiatal leányba. Az art nouveau kedvelte az ellentéteket, az ellentétes tartalmak vizuális megjelenítését, s miként a kortársak, úgy Bell is gyakran nyúlt ehhez a művészi eszközhöz. Az antik vonások fel-feltűnnek, máskor átértékelődnek, megváltoznak, átalakulnak, miként azt szemléletesen mutatja a klasszikus boltív átformálódása is, amelynek architektonikus jellege 1900 táján fokozatosan megszűnik, s helyébe könnyed vonaljáték lép – a merevség, a szigorúság feloldódik.

A századforduló exlibris-művészeinek kedvelt témája volt a gondolkodó, olvasó ember figurája, amely például Frederic Leighton, a királyi akadémia elnöke ex librisén elevenedik meg. A figura póza óhatatlanul felidézi Rodin Gondolkodóját.

R. A. Bell rajza (P1)

Bell ex librisein a könyv gyakran hölgyek kezében látható, s e kifinomult női figurák – az idilli hangulatú képecskéken –, éppúgy jellemzőek művészetére, mint a fekete-fehér kontrasztok, vagy a dekoratív keretelés, a két oldalt magasba nyúló virágokkal.

Dr. Horváth Hilda

Az Iparművészeti Múzeum Rozsnyay-gyűjteményében lévő R. A. Bell ex librisek:

1) Jane Patterson
1893. k.
leltári szám: MLT 1689/I-13. b.	9) Theodule Comte de Grammont
1896 (oeuvre XXXIX. darabja)
leltári szám: MLT 1689/I-32
2) Jane Patterson
1893. k.
leltári szám: MLT 1689/I-16. d.	10) Edmund Rathbone
1898 (oeuvre LII. darabja)
leltári szám: MLT 1689/I-100. a.
3) Frederick Brown
1893
leltári szám: MLT 1689/I-17	11) Croy-Grammont
1898 (oeuvre LII. darabja)
leltári szám: MLT 1689/I-21
4) Matt Gosset
1893
leltári szám: MLT 1689/I-11. b.	12) Wm Renton Prior
1899 (oeuvre LIX. darabja)
leltári szám: MLT 1689/I-100. b.
5) Edward Prioleau Warren
1893–1894. k.
leltári szám: MLT 1689/I-26. b.	13) Johanna Birkenruth
1900 (oeuvre LXII. darabja)
leltári szám: MLT 1689/I-16. b.
6) Frederic Leighton
1893–1894. k.
leltári szám: MLT 1689/I-34	14) Caleb Margerison
1901 (oeuvre LXVI. darabja)
leltári szám: MLT 1689/I-13. a.
7) Rowland Plumbe
1894 (oeuvre XXVII. darabja)
leltári szám: MLT 1689/I-16. c.	15) Alfred Cecil Gathorne Hardy
1902 (oeuvre LXXI. darabja)
leltári szám: MLT 1689/I-16. a.
8) Rennell Rodd
1894 (oeuvre XXIX. darabja)
leltári szám: MLT 1689/I-11. a.	16) Library London Country Council
1903 (oeuvre LXXII. darabja)
leltári szám: MLT 1689/I-15

GONDOLATOK LAPUNK 32. ÉVFOLYAMÁNAK ZÁRÁSAKOR

A KISGRAFIKA címlapján egy idő óta nem szerepel az évfolyam megjelölése, ezért a mostani olvasó ebből a cikkből szerez majd tudomást arról, hogy a folyóirat 32. évfolyamának negyedik, befejező számát tartja kezében.

Az ember életében a harminkettedik év betöltése már a komoly felnőttkort jelenti. A magyarországi kisgrafikai folyóiratokat tekintve ez az idő szinte matuzsálemi kornak számít, hiszen a korábban megindított lapoknak csupán egyike érte el ennek egy negyedét. Az 1935-ben Debrecenben megalakult Ajtósi Dürer Céh folyóirata, a MAGYAR EXLIBRIS már 1936-ban megszűnt: mindössze két évfolyama jelent meg. A MEGE (Magyar Exlibrisgyűjtők és Grafika-barátok Egyesülete) 1932. decemberében kezdte meg működését. KISGRAFIKA című folyóiratát 1937 és 1944 között jelentette meg. E nyolc év alatt 19 száma került az olvasók kezébe. Kiadásának a háború vetett véget.

Ez az írás lapunkról, a harmadik magyar exlibris-folyóiratról szól. A mérföldkönek is tekinthető 32. esztendő végén annak áttekintésére vállalkozik, hogyan fejlődött ki a Stettner Béla grafikusművész által a gyűjtők számára egykor kiadott, néhány oldalas szerény értesítőtől a mai, Európa-szerte számon tartott exlibris-folyóirat, mely immár az ország leghosszabb életű kisgrafikai lapja is. A visszapillantás

nem jelent nehézséget, hiszen e sorok írójának, egyben a lap teljes történetét átélte, egyre ritkábbá váló szemtanúnak könyvespolcán ott sorakozik 8 kötetbe kötve az eddigi 28 évfolyam, az 1962-től 1989-ig terjedő időszak. (A 29. évfolyamtól, 1990-től újjászületett lap nagyobb formátumban, sárga színű papíron jelenik meg. Ezekről a bekötetlen, nagysikerű példányokról, az időrendnek megfelelően, később emlékezünk meg.)

Molnár István rézkarca, C3

KISGRAFIKA
ÉRTESÍTŐ

'69 DEC.

Az 1959 áprilisában 76 taggal megalakult Kisgrafika Barátok Köre (KBK) csak három évvel később került olyan helyzetbe, hogy tagjai számára tájékoztatót jelentethessen meg. A KBK ÉRTESÍTŐ, majd '64-től KISGRAFIKA ÉRTESÍTŐ című kiadványból az első évben mindössze két számot adtak ki, egyenként 12 oldalon, 19x13 cm-es méretben. A következő 9 esztendőben az oldalszám fokozatos növelése mellett évente 3-3 szám látott napvilágot. (Az akkori jogszabályok szerint ugyanis évi 3 számig nem volt szükség lapengedély megszerzésére.)

Az írógéppel leírt szöveget a Múzeumok Rota-üzemében, később a DATORG-nál sokszorosították. A lap szerkesztője Galambos Ferenc, a neves bibliográfus és grafikagyűjtő volt, aki a cikkek és könyvismertetések zömét úgyszólván egymaga írta. Az illusztrációk jó színvonalát és az ízléses megjelenési formát Stettner Béla, a kör művészeti vezetője biztosította.

1971 végére az Értesítő 10 éves lett s akkor a KBK két kötetbe kötve is forgalomba hozta az addig megjelent számokat olyképpen, hogy az 1. kötetbe az első 6 év anyaga, a 2. számúba pedig a következő 4 esztendőé került.

1972-ben a 11. évfolyam már új fejléccel, KISGRAFIKA címmel indult. A korábbi terjedelem ekkor számonként 48 oldalra növekedett s így ma-

radt 18 esztendőn át. A 23x15 cm méretű lap jobban olvasható betűtípussal szedve, karton borítóba fűzve került az olvasóhoz. Az új munkatársakkal kibővült szerkesztőség élén egy ideig még *Galambos Ferenc* állt, akitől 1975-ben *dr. Semsey Andor* vette át a stafétát. Lapunk ezidőben új rovatokkal lett gazdagabb, egyre jobban kitekintve a vidéki gyűjtő-csoportok és a külföldi egyesületek felé is. A Művészeti Alap jelentős anyagi segítségével évente háromszor, ekkor már 500 példányban jelent meg a lap, melynek színvonalas nyomdai munkáját továbbra is a DATORG végezte.

A 70-es évek második felében *Stettner Bélát* egyéb művészeti elfoglaltsága akadályozta a lap összeállításában. Emiatt a megjelenésben egyre nagyobb elmaradás mutatkozott. Ő ezt évente egy-egy összevont számmal igyekezett behozni, mikor a lap 48 helyett 96 oldallal jelent meg, igaz, hogy így évente 3 helyett csak 2 füzetben. A tagság mind a késedelmes megjelenést, mind az összevont számokat joggal sérelmezte, mert így ritkábban, megkésve kapta a szükséges tájékoztatást. *Stettner Béla* lelkiismeretességét, művészi és emberi nagyságát mutatja, hogy a korábbi évek lemaradását súlyos betegsége ellenére – még a kórházi ágyon is dolgozva – behozta. Így a keze alól kikerült utolsó példány, a KBK 25 éves jubileumára szánt 1984/1–2. szám a megfelelő időben, rendkívül színvonalas tartalommal került az olvasókhoz.

Stettner halála után egy ideig *dr. Semsey* végezte a lap tartalmi és formai összeállítását, aki szerkesztői posztját 1985-től jelenlegi szerkesztőnknek, *dr. Arató Antalnak* adta át. Ugyanekkor *König Róbert* grafikusművész lett a KBK művészeti vezetője, így reá hárult a lap arculatának megformálása is.

Xantus Géza rézkarca, C3

'88/2

KISGRAFIKA

A KISGRAFIKA BARÁTOK KÖRE ÉRTESÍTŐJE

A KISGRAFIKA történetének ismertetése során feltétlenül szólnunk kell a felelős kiadó személyéről is, aki a KBK mindenkori titkárával volt azonos. Ezért a megindulástól 1978 végéig *Réthy István* neve szerepelt e minőségben a lap fejlécén. 1979-ben és 1980-ban *Csiby Mihály* volt a felelős kiadó. A lemondását követő interregnum idején az 1981/1. számot *Stettner Béla* jegyezte felelős kiadóként. Az 1981/2–3. összevont számon szerepel először *dr. Vida Klára* neve, akinek személye mostanra teljesen egybeforrott lapunk és a KBK életével.

1972 és 1989 között, tehát 18 esztendőn át (a 11. évfolyamtól a 28. évfolyamig) a KISGRAFIKA változatlan külalakkal és terjedelemben jelent meg, csupán az előbbieken ismertetett összevont számok miatt csökkent le az évenkénti füzettség 3-ról 2-re. Három évenként kiadásra került a kötetek tartalomjegyzéke, így a 18 esztendő egybekötött számaiból megszülethettek lapunk 3-tól 8-ig terjedő kötetei. Ebben a korszakban a fejlécen olvasható volt az évfolyam római számmal írt sorszáma is. Az 1985-ben megjelent számokon azonban tévedés történt: a lap „megfiatalította” sajátmagát úgy, hogy a XXIV. évfolyam helyett XIV-gyel kezdődött és a továbbiakban is így folytatódott a számozás!

Elképzelhető, mennyi bizonytalanságot jelentene ez a tévedés a jövő gyűjtői, könyvtárosai számára, akik egykor a lap szétszórt számait megkísérlik időrendbe sorolni. Ezt a visszpillantást tehát most arra is felhasználjuk, hogy a lap eddig megjelent számai-

ról, évfolyamairól az utókor számára tájékoztatást adjunk. E cikk után az olvasó áttekintő kimutatást talál az eddig megjelent egyes és összevont számokról, az évfolyamokról, végül az időnként tartalomjegyzékkel ellátott kötetekről.

1990 elején a KBK és a lap életében egyaránt jelentős változás történt. A régi szervezet helyett megalakult a „Kisgrafikabarátok Köre” Grafika- és Művelődési Egyesület. Mindezt az év első számában dr. Vida Klára ügyvezető titkár jelentette be, aki az egyesület létrehozásában és a lap új formájának kialakításában meghatározó szerepet játszott. Az újjászületett KISGRAFIKA ezentúl A/4 méretben, kellemes sárga színű papíron, számonként 16 oldalon,

évente négyszer jelenik meg. Felelős kiadó: Dr. Vida Klára, szerkesztő: Dr. Arató Antal, tördelő szerkesztő: Dr. Naszályi Gábor, a Neotip BT vezetője, melynek üzemében az igényes nyomdai munka készül. A lap új formája, tartalma azóta többek tetszését megnyerte, de ennek elmondására inkább az olvasók illetékesek.

Magunkról még annyit, hogy a mostani számmal a sárga színű példányok negyedik esztendeje – azaz a 32. évfolyam – fejeződik be. A példányok bekötéséhez, a 9. kötet megszületéséhez szükséges tartalomjegyzék kiadását a jövő esztendő, 1994 végére tervezzük.

Dr. Soós Imre

ÁTTEKINTÉS LAPUNK EDDIG MEGJELENT ÉVFOLYAMAIRÓL

Cím	Az évfolyam sorszáma	A fejlécen jelölt évfolyamszám	Év	Megjelent számok	Füzetek darabszáma	A bekötött évfolyamok sorszáma
KBK ÉRTESÍTŐ	1.	–	1962	okt., dec.	2	1.
	2.	–	1963	máj., aug., dec.	3	
KISGRAFIKA ÉRTESÍTŐ	3.	–	1964	ápr., aug., dec.	3	
	4.	–	1965	ápr., aug., dec.	3	
	5.	–	1966	ápr., aug., dec.	3	
	6.	–	1967	máj., szept., dec.	3	
KISGRAFIKA	7.	–	1968	ápr., aug., dec.	3	2.
	8.	–	1969	ápr., aug., dec.	3	
	9.	–	1970	ápr., aug., dec.	3	
	10.	–	1971	ápr., aug., dec.	3	
	11.	XI.	1972	1, 2, 3	3	3.
	12.	XII.	1973	1, 2, 3	3	
	13.	XIII.	1974	1, 2, 3	3	
	14.	XIV.	1975	1, 2, 3	3	4.
	15.	XV.	1976	1, 2–3	2	
	16.	XVI.	1977	1, 2, 3	3	
	17.	XVII.	1978	1, 2–3	2	5.
	18.	XVIII.	1979	1–2, 3	2	
	19.	XIX.	1980	1–2, 3	2	
	20.	XX.	1981	1, 2–3	2	6.
	21.	XXI.	1982	1, 2–3	2	
	22.	XXII.	1983	1–2, 3	2	
	23.	XXIII.	1984	1–2, 3	2	7.
	24.	XIV.	1985	1, 2, 3	3	
	25.	XV.	1986	1, 2, 3	3	
	26.	XVI.	1987	1, 2–3	2	8.
	27.	XVII.	1988	1, 2, 3	3	
	28.	XVIII.	1989	1–2, 3.	2	
(új forma)	29.	–	1990	1–2, 3, 4	3	
	30.	–	1991	1, 2, 3, 4	4	
	31.	–	1992	1, 2, 3, 4	4	
	32.	–	1993	1, 2, 3, 4	4	

HÍREK

BÁNSÁGI ANDRÁS GRAFIKUSMŰVÉSZ

1993. november 25-én, életének 79-ik esztendejében tragikus hirtelenséggel elhunyt. Emlékét kegyelettel őrizzük.

* * *

1992-ben nyílt meg a felső-ausztriai PETTENBACH helytörténeti múzeumában az ország első olyan gyűjteménye, mely jelenkori, kézzel írott könyveket, továbbá mai ex libriseket mutat be. „Az írás a beszéd láthatóvá tett fordítása, a nyelv partitúrája” – írja a gyűjteményről kiadott ismertető. A látogató kézzel írt könyveket, gyönyörű betűkkel ékes szövegeket talál itt kiállítva, olyan remekléseket, mint Goethe Faustjának betűrajzos köteteit, vagy Schiller Tell Vilmosának ugyanígy készült, díszes szövegkönyvét. A kiállításnak nagy pedagógiai értéke, hogy az idelátogató tanulók esztétikai neveléséhez is hozzájárulnak a bemutatott „műalkotások”.

Egy nagyméretű teremben, tablón kiállítva ex librisekkel találkozhatunk. A jövőben cserekiállítások rendezését is tervezik, aminek eredményeként a művészek és gyűjtők szélesebb köre kerül majd közel az intézményhez. Első lépésként a Linzben rendezett jubileumi kongresszus résztvevőit invitálták meg a múzeumba. (A kongresszusról mostani számunkban Palásthy Lajostól közlünk beszámolót.)

* * *

A pápai Jókai Mór Városi Könyvtárban 1993. november 8. és december 10. között rendezték meg Ürmös Péter grafikusművész kiállítását. A tárlathoz készült, ízléses kiállítású katalógus 29 tételben sorolja fel a bemutatott kőrajzokat, rézkarcokat, fa- és linómetszeteket, melyek a fiatal művész tehetségét, sokirányú érdeklődését mutatják. A kiadványban közölt 5 illusztráció kiforrott művészetébe is bepillantást ad.

A tárlaton egy másik Ürmös Péter is szerepelt: a kiállító művész nagyapja, aki 1879-ben Szabadkán született és 1925-ben Szentendrén hunyt el. A századelő megbecsült mesterének emlékét 4 rézkarcra és 3 litográfiára idézte, az unoka kegyeletének rokonszenves megnyilvánulásaként.

* * *

Lapunk legutóbbi számában – több, a budapesti Anonymus-szobrot ábrázoló metszet között – közöltük Jávor ? rajzát. Semsey Ila szíves közlése nyomán kiegészítjük a művész nevét, aki Jávor Pál (1880–1923).

* * *

Metszetek mestere – Varsányi Pál címmel közel százoldalas könyvet adott ki a közelmúltban a Művészetbarátok Egyesülete. A 70 illusztrációt tartalmazó kötet elején Gergely Mihály író, az egyesület elnöke is-

merteti az 1902-ben született és 1990-ben elhunyt művész életpályáját. Az életmű állomásainak felvázolása után a szerző részletesen elemzi a főbb művek mondanivalóját, Varsányi új technikákat alkalmazó sokszorosítási megoldásait. Eltérően más munkáktól, ebben a kiadványban minden ismertetett mű reprodukciója is látható, így az olvasó szemléletes képet kap az utókor által nem kellően méltányolt művész humanista életfelfogásától, egyéni hangú alkotói világáról. Varsányi Pál kisgrafikai munkásságára utalva Kodály-portrés alumetszet-exlibrisét mutatja be a kiadvány.

* * *

Az olasz exlibris-egyesület (A.I.E.) elnöke, Giuseppe Mirabella körlevélben hozta a gyűjtők tudomására, hogy a XXV. Nemzetközi Exlibris Kongresszust Milánóban rendezik meg 1994 szeptemberében. Három nagyszabású kiállítás megrendezését tervezik erre az alkalomra és a résztvevők számára nagy választékkal ellátott könyvesboltot, a cserékhez kellemes termeket és jó milánói programot ígérnek. A részletekről később adnak majd tájékoztatást.

* * *

A pécsi KBK negyedévenként megjelenő lapja, az EX LIBRIS – KALLIGRÁFIA júliusi száma meleg cikkben köszönti a 78 éves Kovács Józsefet abból az alkalomból, hogy az Európa-szerte ismert gyűjtőt 15 évvel ezelőtt választotta a Kör (majd Klub) titkárává. Kovács József 1962 óta vesz részt a kisgrafikát népszerűsítő munkában és személyét tisztelet övezi nemcsak a hazai gyűjtők körében, hanem határainkon túl is. Ez alkalomból Budapestről is köszöntjük őt jókívánásainkkal!

* * *

Az osztrák gyűjtők MITTEILUNGEN DER Ö.E.G. című lapjának augusztusi számához mellékeltek az egyesület tagjainak névsorát, melyben néhány magyar nevet is találunk. A névsor 200-nál több tagot sorol fel. Az európai exlibris-újságok közül ebben a lapban jelenik meg a legalaposabb külföldi lapszemle, így a KISGRAFIKA egy-egy számának részletes ismertetése is rendszeresen sor kerül a kiadványban.

* * *

Az ex libris mesterei címmel nyílt kiállítás szeptember 26-án az észak-olaszországi Soncino városban, mely nem kevesebbel, mint a „Sforzák sziklája” jelzővel büszkélkedik. (A település neve nálunk kevésbé ismert, ezért tájékoztatásul elmondjuk, hogy a Milánó–Brescia–Cremona városok közötti háromszögben található.)

A tárlat a Bolognában működő Exlibris Akadémia kezdeményezésére és az elnök, dr. Palmirani közreműködésével jött létre. A neves exlibris-szakember ugyanis az intézmény nevében már korábban levélben kereste meg napjaink 21. mesternek tekintett exlibris-

művészet. Ebben 8–10 alkotásuk beküldését kérte, melyeket most Soncinóban kiállítottak s amelyek a katalógusban is reprodukálásra kerülnek.

Bizonyára olvasóinkat is érdekli, kiket tekint a bolognai Exlibris Akadémia a mai ex libris legjelentősebb mestereinek. A kiállítás résztvevőinek névsorát azzal a megjegyzéssel közöljük, hogy a művészek nemzetiségét a meghívó sem tünteti fel, ami az európai országnevek jelenlegi változásaira tekintettel nem kis bölcsességre utal. Íme a névsor: *Baeyens, Bertrand, Born, Brazda, Brunowsky, Burda, Capora, Cepauskas, Dudek, Gazovic, Grimaldi, Jancovic, Jurgens, Kalczyńska, Kmieliauskas, Kuypers, Missieri, Pilecek, Suchanek, Udovitchenko, Vén.*

A névsorban örömmel fedeztük fel Vén Zoltán nevét, aki semmiképpen sem műveinek színvonala, hanem nevének kezdőbetűje miatt szerepel a felsorolás végén. Az olaszországi megtisztelő meghívás és kiállítás nemcsak művészetének jelenti nagy elismerését, hanem az egyben növeli az új arculatát alakító magyar kultúra jó hírét is.

Kohán György 16 rajzát jelentette meg 300 példányban a gyulai Dürer Társaság. (Kohán György grafikai sorozata 1. 15 rajz. Szerk. Fábián Irén, 1993, 21. lev.) Az A/4-es méretű mappa tartalmazza Havasi Istvánné-nak, a Dürer Társaság titkárnak Adalékok Békés megye művészeti egyesületeiről szóló rövid visszatekintését, Lajos Ferenc festő- és grafikusművész Kohán gyulai, hódmezővásárhelyi és budapesti életéről szőtt színes emlékképeit, valamint B. Supka Magdolna Kohán, a rajzművészet klasszikusa című írását. A rajzok – egy kivételével – nőalakokat ábrázolnak. Ezek – mint Supka Magdolna megállapítja – többnyire Kohán festmé-

nyeinek az előképei, ám önálló műveknek, nem pedig vázlatoknak tekintendők. A mappát örömmel ajánljuk minden grafikagyűjtő figyelmébe.

A Művészet és Barátai idei, ötödik száma beköszöntő írásainak gondolkörét Gergely Mihály Van-e, lehet-e nemzeti művészet? című vitacikke határozza meg. Ehhez kapcsolódnak a Németh László, Fülep Lajos műveiből idézett részletek és Pogány Ö. Gábor cikke, de nyugodtan ide sorolhatjuk Xántus Gyula Művészet és mágia című önvalomásának újabb fejezetét is. Korok – Mesterek – Dokumentumok címmel új rovatot is indított a szerkesztőség, ezúttal – többek között – Erdélyi József 1955-ben írt tanulmányából közölve részleteket. Hazánkban bizonyára kevesek által ismert magyar művészt mutat be dr. Soós Imre a Kanadában élő Csorba Hajnalka személyében. Mindemellett egyéb cikkek, versek, könyvismertetések stb. teszik egyre olvasmányosabbá és tartalmasabbá a Művészetbarátok Egyesületének folyóiratát.

A sárvári Sylvester János Könyvtárban exlibris-kiállítást rendeztek dr. Bakondi Béla gyűjteményéből. Az eseményről a SÁRVÁRI HÍRLAP augusztus 27-i száma közölt beszámolót, megemlítve, hogy a kiállított, közel 200 darabos anyagban a hazai alkotók mellett erdélyi és tengerentúli magyar művészek is szerepeltek alkotásaikkal. A cikket Csibye Mihály linómetszete illusztrálja. A lap a neves gyűjtő részére készült.

A közelmúltban jelent meg Polgárdy Géza: Tündöklő szellemek (Szerző, 1993. 193 lap) című tanulmánykötete. A műre, a könyvtárus standján, a címlapon látható, Petry Béla által készített rajz kelti fel elsőként a figyelmet. A gyűjtő rögtön felismeri, hogy a rajz Polgárdy Géza nevére készült ex libris részlete. A kép felső részén olvasható rovásírásos szöveg: „Ha egy nép nem képes a belső megújulásra, úgy megérett a pusztulásra – Széchenyi”. A Magyar alkotó génuszok alcímű kötetben érdekes cikkeket, tanulmányokat olvashatunk Cseh Gusztáv, Petry Béla, Plugor Sándor, Gy. Szabó Béla, Buday György, Domján József életéről, munkásságáról és még sok más nevezetes személyiségről. A forrásmunkaként is jól használható kiadványt örömmel ajánljuk a grafika barátainak a figyelmébe is. (P. L.)

Aki nem restellte a fáradságot, hogy november végén benézzen a Testnevelési Főiskola aulájába, érdekes kis képzőművészeti kiállítást láthatott. A K.É.Sz. rendezésében megvalósított tárlaton ismerős nevekkel találkozhattunk. Elsősorban Tavasz Noémi színdús lánói, Bíró Ilona puritán megfogalmazású linómetszetei keltették fel a figyelmet. (Milyen kár, hogy Urbán Annamária nem foglalkozik a sokszorosítható technikával, pedig színes foltokból felépített képei kis méretben, fába vagy linóba metszve a kisgrafika (és ex libris) érdekes, újszerű megjelenési formája lenne.)

Sárosi Csaba rézkarca, C3

SZEMLÉ

A holland exlibris-barátok folyóirata, az EX-LIBRIS WERELD, 1993. évi nyári számához mellékelte tagjainak cserelistáját. Ebben 64 kisgrafika-gyűjtő szerepel. A nevek utáni első rovatban a kínálat olvasható, vagyis azoknak a művészeknek a neve, akiknek alkotásait az illető cseréli. A második rovat a keresletet tartalmazza: a gyűjtő érdeklődési körét, gyűjtési témaköreinek felsorolását. Bizonyára olvasóinkat is érdekli, hogy a magyar grafikusművészek közül kik szerepelnek a hollandoknak ebben a nagyigényű kínálati jegyzékében. Íme a névsor: Feszt László, Jánváry Zoltán, Molnár István, Vén Zoltán.

Ugyanez a szám ad hírt egy holland gyűjtő hagyatékának árveréséről is. A 252 tételt tartalmazó jegyzékben grafikai szakkönyvek, exlibris-mappák, szabad grafikák szerepelnek. A felsorolásban a 23. tételszám alatt magyar kiadvány is szerepel, a KBK egyik korábbi, *In memoriam Stettner Béla* című mappája.

* * *

A szlovén exlibris-újság, az OBVESTILA 116. számában közli a gyulai Erkel-pályázat eredeti, német nyelvű kiírását. Amennyire örömmel láttuk, hogy a pályázat híre Szlovéniába is eljutott, olyan lehangoló volt a német fordítás nehézkes szövege, hibái. Csak egy példa a hibás fordításból: Erkel a magyar szöveg – helyesen – a nemzeti opera megalkotójának tartja. Igen ám, de a német szövegben a Schöpfer szó helyett hibásan alkalmazott Schaffner szó – kalauzt jelent. Bizonyára a német nyelvterület művészei sem örültek, amikor egy másik helyen azt látták, hogy róluk, alkotókról szólva „kalauzokról” beszélt a gyulai szöveg. úgy véljük, nemcsak a kisgrafika ügyének, de az ország tekintélyének is árt az ilyen hevenyészett, ellenőrizetlen szövegfordítás!

* * *

Rovatunkban rendszerint külföldi kisgrafikai lapok magyar vonatkozású cikkeivel foglalkozunk. Most kivételesen egy fél évszázaddal ezelőtti magyar folyóirat karácsonyi számát idézzük fel, mely dr. Vida Klára jóvoltából jutott el a lap munkatársaihoz. Már a füzet címe is ismerősen hangzik: KISGRAFIKA, 1940. évi 12. szám. „Névrokonunk”, a MEGE egykori folyóirata mindössze 8 évet élt meg. Magas színvonalának érzékeltetésére tekintsük át a lap néhány közleményét.

Az első cikket dr. Vayer Lajos, neves művészettörténészünk írta, akkor még igen fiatalon. Szelepcsényi György, a rézmetsző című írásából megtudjuk, hogy a későbbi esztergomi érsek 1595-ben született a Zsitva völgyében levő Szelepcsény községben, szegényparashti családból. A helyi földesúr tá-

mogatásával végezte tanulmányait s tehetségét a nagyszombati iskolában Pázmány Péter fedezte fel. Rómában végzett teológiai stúdiumai után itthon gyorsan emelkedik az egyházi ranglétrán. Kanonok, apát, püspök, kalocsai, majd esztergomi érsek lesz és az ország primása. Nagy vagyonát az egyház és az ország fejlődése érdekében használja fel. 90 éves korában hal meg. „Mindig megőrizte a parasztgyerekek öntudatos és világos fejét” – írja róla a szerző, aki a főpap 5 rézmetszetét kutatta fel. A kedvetelemből végzett rézmetsző tevékenység egész életét végigkísérte Szelepcsényinek. Pázmányról két képmást is készített és 72 évesen fejezte be eleven erővel ható önarcképét.

Az *újesztendő grafikáiról* szóló cikk az 1939 karácsonyára készült és az 1940-es új esztendőt köszöntő lapok jegyzékét is tartalmazza. A termés mai szemmel nézve elkápráztató! Ez idő alatt már dúlt a háború. A lap előző száma „az európai háború okozta papírhiány miatt nem jelenhetett meg”. Ennek ellenére 41 művész 73 karácsonyi, újévi kisgrafikája szerepel a felsorolásban. A legtermékenyebb alkotók között *Drahoš 8, Fery 6, Vadász 5, Bordás és Menyhárt 4-4* lappal szerepel. Fery Antal egyik jól sikerült lapját azzal a kíváncsisággal mutatjuk be, bár csak a mai kisgrafikai termés egyszer is megközelítené ennek az ínséges háborús évnek gazdaságát!

Dr. Soós Imre

Fery Antal fametszete, X2.

SZERVEZETI HÍREK

Ebben az évben is köszöntjük jubiláló tagtársainkat sokáig tartó jó egészséget és gyűjtőkedvet kívánva mindannyiuknak

91 éves Lippóczy Norbert
Ripka Titusz

85 éves Fery Antal

83 éves Dr. Krier Rudolf
Szentesi Flórián
Várkonyi Károly

82 éves Kopasz Márta

81 éves Lajos Ferenc

80 éves Dr. Lippóczy Miklós

70 éves Kékesi Lászlóné

60 éves Király Zoltán
Seregély József
Takács Dezső

Új tagok 1993-ban

Gaál Gyula
4400 Nyíregyháza, Rigó u. 26.

Helmer Fogedgaard
DK-5900 Rudköbing, Postbox 9. Dánia

Dr. Kisteleki Győzőné
8000 Székesfehérvár, Pozsonyi u. 80.

Miklósi H. Csaba
9797 Nári, Kossuth u. 65.

Dr. Török Katalin
2000 Szentendre, Dalmát u. 9.

Xantus Géza
1085 Budapest, Gyulai Pál u. 12. I. 5.

Minden tagtársunknak és olvasónknak Békés, Boldog Új esztendőt kívánunk!

Várkonyi Károly, X2

Ürmös Péter, X3

KONGRESSZUSI PÁLYÁZAT

A XXV. Nemzetközi Exlibris Kongresszus szervezőbizottsága arról értesített bennünket, hogy az eseményre 1994. szeptember 8–11. napjain kerül sor az olaszországi Milánóban.

A találkozó első napján exlibris-kiállítás nyílik a kongresszusi központban „1992–1994 World ex libris” címmel. Ezen a világ exlibris-művészetét kívánják bemutatni, ezért országunk alkotóművészeit ezúton is felkéri a részvételre.

Ajánlott küldeményben személyenként legfeljebb 6 (hat) különböző alkotás küldhető be 2-2 példányban, melyek mindegyikének hátlapján az alkotó feltünteteti a szokásos adatokat (név, cím, technika, alkotási év).

Beküldési határidő: 1994. március 31.

Cím: Cristiano BECCALETTO
XXV Congresso dell'Ex libris
Via Resegone 2.
I-20040 Bellusco, MI

A szervezőbizottság a beküldött alkotásokból ki fogja választani azokat, melyek kiállításra kerülnek és a hivatalos katalógusba is bekerülnek.

Az érdeklődők számára a kongresszuson való személyes részvételhez szükséges jelentkezési lapokat később küldik meg egyesületünknek.

Ifj. Feszt László rézkarca, C3

Résumé

Numéro, '93/3

Budafok est un arrondissement du sud de Budapest. Dans cet endroit vit *Tibor Moskál*, tourneur sur métaux d'autrefois, artiste graveur bien connu à présent, qui a acquis sa routine dans plusieurs écoles libres et à l'académie privée de Nándor Lajos Varga. *Antal Arató* fait connaître son activité artistique à l'occasion de son exposition organisée à Budapest. Pareillement *Antal Arató* salue dans son article le Maître *Antal Fery*, qui a reçu pour son oeuvre la Croix de la Médaille de la République Hongroise.

József Vertel, le plus grand maître du timbre hongrois est décédé le 5 août, âgé de 72 ans. D'après l'article d'*Imre Soós* il créa environ 400 timbres de notre pays et ses telles créations ont gagné huit fois le prix du plus beau timbre de l'année. Il créa aussi environ 70 petites gravures, dont la liste, hélas, n'existe pas.

Budapest sur les petites gravures – c'est le titre de l'article d'*Antal Arató*, dans lequel l'auteur rend compte de son activité de documentation de ce sujet. En 1996 fête la Hongrie avec une exposition mondiale le 1100ème anniversaire de sa fondation. Pour la circonstance prépare l'auteur son ouvrage mentionné. Après son article il publie la liste des créations de *Moskál* et *Andruskó*, représentantes des monuments historiques, hommes célèbres de Budapest.

Après des nouvelles on lit la revue de la presse étrangère d'*Imre Soós*. Enfin dans la rubrique Étrangère il fait connaître trois publications récemment parues.

Numéro '93/4.

Dans l'article premier notre Rédacteur fait connaître le résultat du concours de la ville Gyula, fixé par la Société Dürer, à l'anniversaire du célèbre compositeur hongrois, Ferenc Erkel. Le premier prix fut adjugé à Győző Sárkány. Pareillement un artiste hongrois, Róbert König a reçu le deuxième prix. 3ème prix: Simo Hannula (Finland). En dehors dde prix mentionnés encore 12 suppléments furent adjugés.

La Société d'Exlibris de l'Autriche (Ö.E.G.) a fêté en octobre son 90ème anniversaire à Linz sur une entrevue bien réussie. Un des 9 participants hongrois, *Lajos Palásthy*, publie un compte rendu de l'événement. On peut lire l'histoire de l'Ö.E.G. dans l'article de *Gertrud Slatter*, traduit par *L. Palásthy*.

Les créations récentes de *Zoltán Vén* étaient exposées en octobre à Budapest dans le Club des Artistes FÉSZEK. L'article d'*Antal Arató* analyse les gravures y exposées.

Dr Hilda Horváth fait connaître l'activité de l'artiste anglais *R. A. Bell* (1963–1993). L'auteur publie aussi la liste des telles créations de l'artiste qui se trouvent à Budapest dans la collection du Musée des Arts Décoratifs.

Par le numéro présent notre revue ferme son 32ème année. *Dr Imre Soós* écrit sur l'histoire des revues d'ex libris en Hongrie. Parmi eux notre revue a atteint la plus longue durée de vie. Il publie aussi un tableau sur les numéros et années parus, car entre 1985 et 1989 le numéro de l'année figurait faussement sur la page de titre de la KISGRAFIKA. (Voir rubrique 3.)

Après les nouvelles notre revue de presse mentionne telles publications étrangères, qui s'occupent de l'ex libris hongrois.

AZ EGYESÜLET SPONZORA – OUR SPONZOR

Vállalatunk több, mint 25 éves tapasztalattal rendelkezik a legkülönbözőbb áruk tárolásában, kezelésében és szállításában.

Feladatainkat az ország hét különböző vidékén telepített nagy befogadóképességű közraktárunkban kiváló infrastruktúra biztosításával üzemszerű körülmények között látjuk el. Minden közraktárunkban közúti és vasúti összeköttetéssel, Győr és Baja térségében kikötővel rendelkezünk. Korszerű anyagmozgató gépekkel biztonságosan sérülésmentesen és szakszerűen rakodunk, biztosítva ezzel a csomagolás és az áru védelmét.

Célunk, hogy ügyfeleink igényeit a legmagasabb színvonalon elégítsük ki. Meggyőződésünk, hogy munkája gazdaságos megszervezéséhez nélkülözhetetlen partnerei leszünk.

az áruk mozgatása,
az áru biztonságos és szakszerű tárolása
(fedett és szabadtéri tárolóhelyeken)
áruküldemények kiváltása, feladása,
a továbbfuvarozáshoz szükséges fuvarozó eszköz megrendelése
fuvarozó eszköz esetenkénti soronkívüli biztosítása
nemzetközi fuvarozási és szállítmányozási tevékenység
vám és egyéb hatósági vizsgálatoknál szükséges közreműködés
az áru átcsomagolása, jelölése külön kívánság szerint
jegyzőkönyvek, konszignációk, fuvarlevelek, kimutatások készítése
konténertárolás (depo szolgáltatás)
konténerek rakodása és közúti szállítása
konténerek javítása
közraktári jegy kiállítása
egyéb szolgáltatások elvégzése

ÁTI KÖZRAKTÁROZÁSI VÁLLALAT

Budapest, VII., Wesselényi u. 4.
H-1368 Bp. Pf.: 215 _____
Telefon: 1422-796 _____
Telex: 22-6528 _____

Our company has got a more than a 25-year-experience in warehousing, manipulation and transport of the widest range of goods. There are seven warehouses of big capacity, with excellent infrastructure in Hungary in which the proper conditions are given. Each warehouse is accessible in road traffic and by rail, two of them—at Győr and Baja—even by water. Up-to-date handling equipment makes professional, safe loading possible, thus protecting both goods and packaging from any damage.

Our aim is to meet our partners' requirements on the highest level. We are convinced you can't get along without us when economically organizing your job

handling of goods
safe and professional
warehousing of goods
(in roofed area and open-air)
clearance and dispatch of consignments,
ordering of transport vehicles being
necessary to forwarding
request
transport and forwarding in international
relations
assistance with customs clearance and other
controls of authorities
re-packing and marking of goods on special request
making damage reports, statements, drawing up packing lists
and freight bills
warehousing of containers (depot service)
loading and transport of containers in road traffic
repairs of containers
issue of warehouse warrant
and other services.

Neotipp Nyomdaipari és Kereskedelmi Betéti Társaság

1025 Vöröstorony lejtő 5.

Felelős vezető: dr. Naszályi Gábor

ISSN 0209-6161